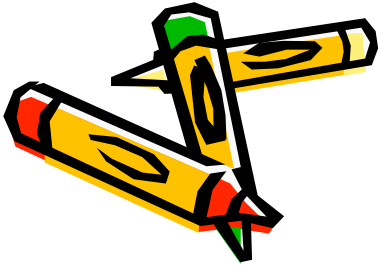
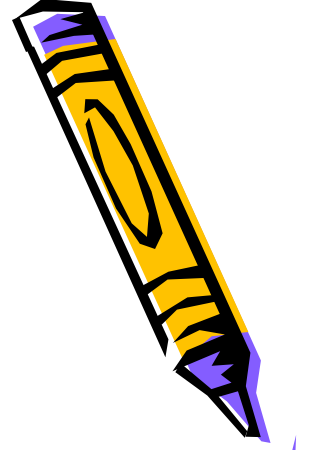
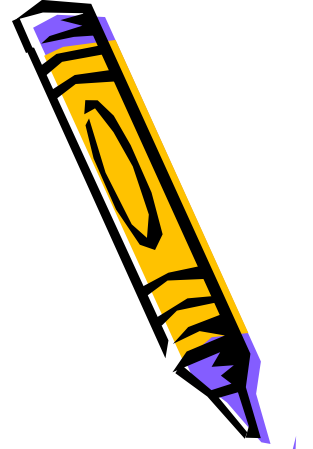

Bölüm 6. Uluslararası Tarım Politikası

- Tanımı ve Amaçları
- Rol Oynayan Kuruluşlar ve Anlaşmalar
- Bölgesel Entegrasyonlar

“Uluslararası tarım ürünlerinin ticaretinin yapılması amacıyla, dünya ekonomisi açısından ağırlık taşıyacak sayıda ülkede uygun gelecek, belirli uluslararası hedeflere göre ekonomik olayların oluşumu için uluslararası anlaşmalar çerçevesinde alınan önlemler (Eraktan, 1988).”

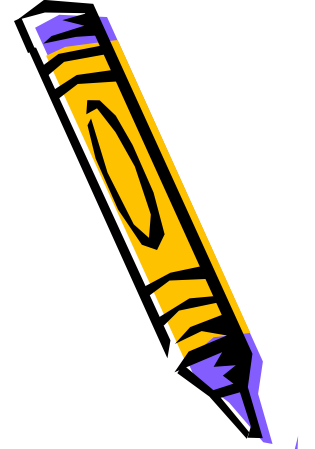

Önemli Noktalar:

- 1. Dünya ekonomisi açısından ağırlık taşıyacak sayıda ülke
- 2. Belirli uluslararası hedefler
- 3. Ekonomik olayların oluşumuna katkıda bulunmaya yönelik
- 4. Uluslararası anlaşmalara dayandırılan karar ya da önlemler

Amaç: Ülkelerin refahının artırılması.

Araç: Uluslararası anlaşmalar, önlemler.

Uluslararası Kuruluşlar:

1. Uluslararası Tarımsal Kuruluşlar

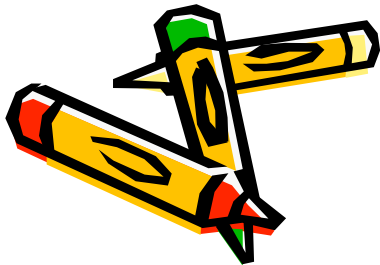
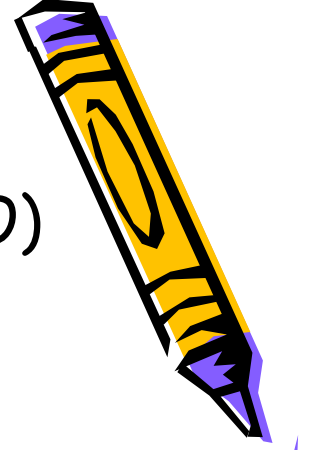
- a) Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)
- b) Dünya Gıda Konseyi
- c) Dünya Gıda Programı

2. Tarımsal Kalkınma İle İlgili Kuruluşlar

- a) Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- b) Uluslararası Tarımsal Kalkınma Programı
- c) Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
- d) Dünya Bankası (WB)
- e) Uluslararası Para Fonu (IMF)

3. Tarımsal Ticaret İle İlgili Kuruluşlar

- a) Dünya Ticaret Örgütü (WTO)
- b) Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı

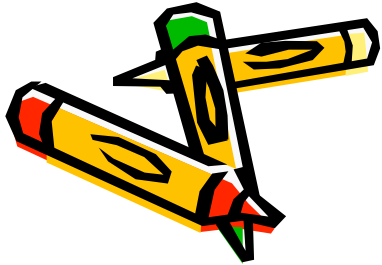
Bölgesel Entegrasyonlar:

1. Avrupa Birliği (AB)
2. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA)
3. Güney Amerika Ortak Pazarı (MERCOSUR)
4. Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC)
5. Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN)
6. Asya Serbest Ticaret Bölgesi (AFTA)
7. Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ)

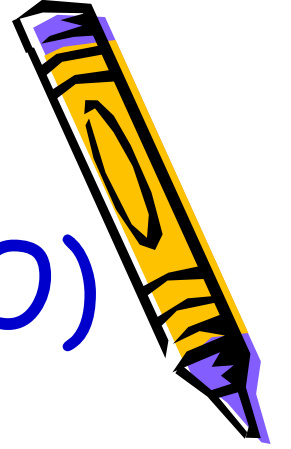
Uluslararası Para Fonu (IMF)

1944 yılında üye ülkelerin katılma paylarını ödeyerek kurdukları BM organıdır. Amacı uluslararası düzeyde parasal konularda işbirliği sağlamak, ülkelerin ulusal paralarının değerlerini korumak için mali destek vermek, uluslar arası ticaretin genişlemesini sağlamaktır. IMF bir çeşit uluslararası banka olup, döviz satan ve değişik şekillerde borç veren mali bir kuruluştur. Tarım kesimine doğrudan değil, dolaylı yardım eder.

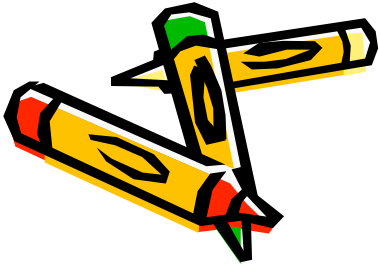
Dünya Ticaret Örgütü (WTO)

- 1929 Dünya Ekonomik Krizi ardından II. Dünya Savaşı (1939-1945) ve ekonomideki küçülmeler
- Korumacı Politikalar (ithalat kotası, gümrük vergileri)
- Batılı sanayileşmiş ülkelere dünya ticaretinin daralmasından dolayı rahatsız olmuşlardır.
- ABD' nin önderliğinde 1947 yılında BM bünyesinde Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasını (GATT) ortaya çıkmiştir.
- 1947-1993 yılları arasında sekiz yuvarlak masa (round) yapılmıştır. Bu toplantıların sonuncusu URUGUAY ROUND en kapsamlı uluslararası pazarlıktır. Sekiz yıl sürmüş, 125 ülke imzalamıştır.
- Bir tarife sözleşmesi olan GATT 1995 yılından itibaren yerini DTO- WTO ya bırakmıştır.

DTÖ' nün amaçları:

1. Dünyadaki bireylerin hayat standardını yükseltmek, istihdamı ve ticareti geliştirmek, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak
2. Gelişmekte olan ülkelerin dünya ticaretinde ekonomik kalkınma ihtiyaçları ile orantılı bir pay elde edebilmesini sağlamak
3. Uluslararası ticaret ilişkilerinde ayrımcı müdahaleleri ortadan kaldıran anlaşmalar yapmak
4. Çok taraflı ticaret sisteminin ana ilkelerini korumak ve geliştirmek

1923-1940 YILLARI

Şubat 1923: İzmir İktisat Kongresi

Şubat 1925: Aşar vergisi kaldırıldı

Ekim 1927: İlk nüfus sayımı

13 milyon 648 bin 270 kişiyiz ve nüfusun %75.8' i köyde yaşıyor

Ekim 1929: ABD' de buhran "Kara Cuma"

Aralık 1931: Tarım Bakanlığı kuruluyor

Ocak 1933: Adolf Hitler Almanya Başbakanı

Haziran 1933: Sümerbank' ın kurulmasını öngören kanun TBMM de kabul ediliyor

Haziran 1935: Nazilli Basma fabrikasının temelleri atılıyor

Temmuz 1938: TMO kuruluyor

Mart 1939: Almanya' nın Çekoslovakya işgali

Nisan 1940: Köy Enstitüleri kuruluyor

"Türkiye'nin sahibi hakikisi ve efendisi, hakiki müstahsil olan köylüdür. O halde, herkesten daha çok refah ve saadete müstehak ve layık olan köylüdür. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin iktisadi siyaseti bu esas gayeyi istihsale matuftur. Yedi asırdan beri cihanın dört köşesine sevk edilerek kanlarını akıttığımız, kemiklerini yabancı topraklarda bıraktığımız ve yedi asırdan beri emeklerini ellerinden alıp israf eylediğimiz ve buna mukabil daima tahkir, terzil ile mukabele ettiğimiz ve bunca fedakarlıklarına ve ihsanlarına karşı nankörlük, küstahlık ve cebbarlıkla uşak menzilesine indirmek istediğimiz bu asil sahibin huzurunda bugün ihtiramla hakiki vaziyetimizi alalım."

1 Mart 1922 TBMM Açılışı M K ATATÜRK

1940-1950 YILLARI

1939-45: İkinci Dünya Savaşı

14 Şubat 1945 de Almanya' nın Dresden kentine 65 bin ton bomba atılmış ve 250 bin kişi ölmüş.

Ağustos 1945 de "Hiroşima" ve "Nagazaki" 2. Dünya Savaşının Sonu

Aralık 1944: IMF kuruluyor

Ocak 1946 : DP (A. Menderes) kuruluyor

Ocak 1946: BM kuruluyor

Haziran 1948: Marshall Yardımı

Nisan 1949: NATO kuruluyor

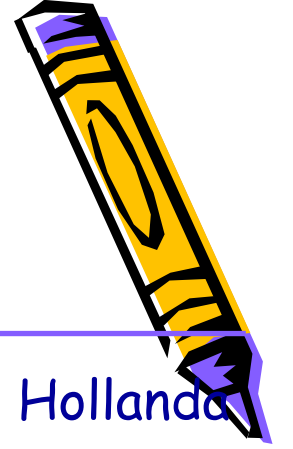
9 Mayıs 1950: Avrupa Birliği' nin temelleri atılıyor

Hedefler:

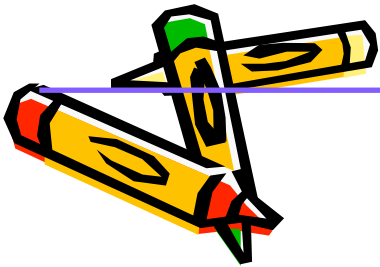
- Kendimize yeten ziraat için ürün çeşitlenmesi,
- Cihan pazarında tutunabilen ziraat ile ihracatı artırmak,
- Türkiye' nin üstünlüğü olan ürünlere (üzüm, incir, tütün, fındık, afyon, antep fıstığı vb.) önem verilmesi, gerekmektedir....

Avrupa Birliği ve Aday Ülkeler

	Ülkeler
1950 - (6 Üye)	Belçika, Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Hollanda
1973 - (9 Üye)	Danimarka, İrlanda, İngiltere
1981 - (10 Üye)	Yunanistan
1986 - (12 Üye)	İspanya, Portekiz
1995 - (15 Üye)	Avusturya, Finlandiya, İsveç

Toplam Nüfusu: 377.4 milyon (2000 yılı)

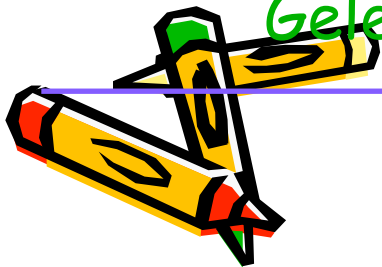

Avrupa Birliği ve Aday Ülkeler

	Ülkeler
2004 - (25 Üye)	Çek Cumhuriyeti, Estonya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovenya, Slovakya
Toplam Nüfusu: 453 milyon	
2007 - (27 Üye)	Bulgaristan, Romanya
2013 - (28 Üye)	Hırvatistan
Toplam Nüfusu: 483 milyon	
20?? - (28 Üye)	Türkiye

Gelecekte Toplam Nüfusu ~550 milyon olan AB

Avrupa Birliği Organları

Karar ve Yürütme Organları

1. Avrupa Konseyi (Doruk-Zirve)
2. Avrupa Bakanlar Konseyi (yasama ve karar organı)
3. Avrupa Komisyonu (yürütme organı)

Danışma Organları

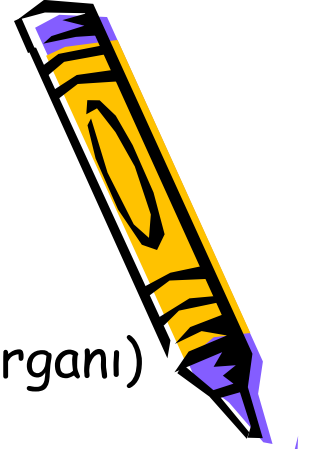
1. Avrupa Parlemantosunu (nisbi temsil)
2. Ekonomik ve Sosyal Komite (danışma organı)

Denetim Organları

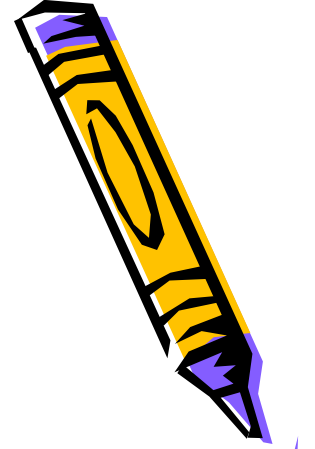
1. Adalet Divanı
2. Sayıştay

Diğer Yardımcı Organlar

1. Avrupa Yatırım Bankası
2. Avrupa Para Enstitüsü

Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası (Common Agricultural Policy-CAP)

İlkeleri

- Tek Pazar
- Topluluk Tercihi
- Mali Dayanışma

Amaçları

- Tarımda verimliliđi yükseltmek
- Çiftçilerin yaşam standartlarını yükseltmek
- Tarım ürünleri piyasalarını düzenlemek
- Tarım ürünleri arzını kontrol altına almak
- Tüketicileri korumak

Avrupa Tarımsal Garanti ve Yönlendirme Fonu (FEOGA-1964)

Garanti Fonu: Ortak piyasa düzenini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Topluluk bütçesinin önemli bir bölümü bu fona ayrılmaktadır. Bu fona düşük ürün fiyatlarına müdahale, üretim ve işleme yardımları, primler, satın alma ve geri çekme yardımları gibi iç piyasa müdahaleleri için kaynak ayrılmaktadır.

Yönlendirme Fonu: Bu bölümde daha çok sosyal ve altyapı yatırımları, az gelişmiş bölgelere yapılan özel yatırımlar, tarımsal altyapı ile ilgili yatırımlara kaynak aktarılmaktadır.

Fiyat ve Pazar Politikası Araçları

AB üreticilerine uygun gelir sağlamayı amaçlayan fiyatlandırma sistemleri arasında “destekleme sistemleri” ve “doğrudan ödemeler” gibi iki ayrı uygulamadan yararlanmaktadır.

Destekleme fiyatları denilen piyasadaki geçerli olan asgari fiyatlardır. Piyasa fiyatları AB tarafından garanti edilmektedir. Bu fiyatlar dünya fiyatları dolaylarındadır. Eğer bu fiyat düzeyi üreticileri istenilen gelir seviyesine ulaştırmıyorsa topluluk FEOGA dan fark ödemesi yapar.

Doğrudan ödemelerde fark giderici yardımlardan farklı olarak götürü yardımlarla yapılmaktadır. Bu yolla yardıma konu olan ürünlerin özendirilme çabası söz konusudur.

Ortak Tarım Politikasında Reform Çalışmaları

Ortak tarım politikasının uygulanması AB ülkelerinin tarımsal üretim potansiyelini artırmış, tarımdan elde edilen gelirleri yükseltmiş ve AB nin dünya tarım piyasalarında söz sahibi olmasını sağlamıştır. Topluluğun genişlemesi ile yapılan sübvansiyonlar AB bütçesini zorlayıcı duruma gelmiştir. 1995 yılında GATT (DTO) anlaşmasının yürürlüğe girmesinin ardından AB Tarım Politikasında reform çalışmaları hızlanmıştır. OTP da uygulanması planlanan reform çalışmaları şu şekilde özetlenebilir:

- Üretimden ayırma (set-aside), üretimin yaygınlaştırılması (extensification) ve ürün çeşitlendirme (diversification)
- Garanti eşikleri
- Ortak sorumluluk vergisi
- Müdahaleye getirilen düzenlemeler

✦ Ortak Tarım Politikasındaki Gelişmeler

1. Dönem (1958-'68):

- "Ortak piyasa düzeni" olarak da isimlendirilir.
- Üretici gelirleri "ortak fiyatlar" civarında belirlenir.
- Ortak finansman aracı olarak 1964'te Tarımsal Garanti ve Yönverme Fonu (FEOGA) kurulmuştur.
- Fonun en önemli kaynağı gümrük vergileridir.

2. Dönem (1968-'81):

- Fiyat ve Pazar politikaları önem kazanmıştır.
- "Mansholt Planı" ile tarımsal yapıda iyileştirmeler yapılmıştır.
- Üretim artışına katkı yapanlara süt ve şekerde indirim yapılmış, ortak mali sorumluluk vergisi olarak tanımlanmıştır.

✦ Ortak Tarım Politikasındaki Gelişmeler

3. Dönem (1981-'88):

-Süt üretimi 1984'te kotaya bağlanmıştır.

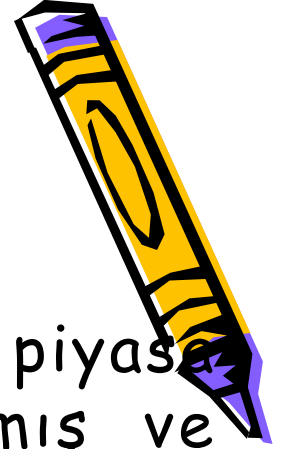
-Yunanistan, İspanya ve Portekiz'in üyeliği piyasaya düzenlemelerine katılan ürün sayısını artırmış ve harcamalar artmıştır.

4. Dönem (1988 ve sonrası):

-Radikal önlemleri alınmıştır.

1988 Reformu: GATT-URUGUAY görüşmeleri ve tarım ürünleri ihracatçısı üçüncü ülkelerin baskısı sonucu reformlar yapılmıştır. Bazı reformlar;

-*Garanti eşiği:* Belirli bir üretim miktarı aşılmıca fiyatların ve/veya yardımların düşürülmesidir.

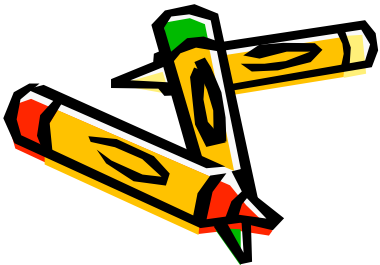

Ortak Tarım Politikasındaki Gelişmeler

-*Bütçeyi dengeleyici unsurlar:* Tarımsal harcamalardaki yıllık artışın GSMH artışının %74'ünü geçmemesi ve harcamaların bütçedeki miktarını aşmaması için Erken Uyarı Sistemi ile Komisyona görev verilmesi, kur dalgalanmalarına karşı ihtiyat akçesi oluşturulması, stokların elden çıkarılması vb. önlemlerdir.

-*Arazilerin boş bırakılması:* İsteyen üreticilerin Ortak Piyasa Düzenine tabi ürünlerde üretimden vazgeçmeleri ve arazilerini boş bırakmaları durumunda "set aside" yardımlarından yararlanmalarındadır.

✦ AB Tarımın Finansal Çerçevesi

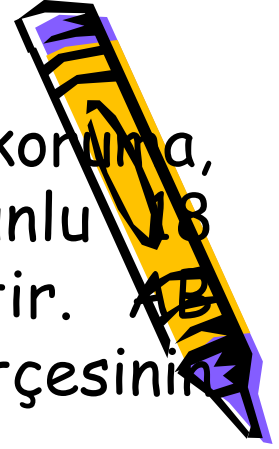
1. **Çiftçiler için gelir desteği:** Gıda güvenliği, çevre koruma, hayvan sağlığı ve refahı konularındaki zorunlu AB Avrupa standardına uyan çiftçilere verilmiştir. AB tarafından finanse edilen bu ödemeler OTP bütçesinin %70'ni oluşturmaktadır.

2. **Kırsal Kalkınma destekleri:** Çiftçilerin tarım işletmelerini modernize etmeleri, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, çevre koruma, rekabet gücüne sahip olmaları ve kırsal toplulukların gelişmesi için alınan önlemler.

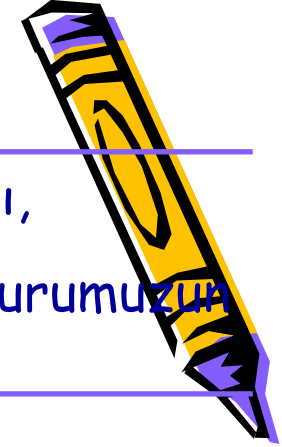
3. **Piyasa desteği:** OTP'nin %10'undan daha azdır. Kötü hava koşullarının tarımı ve dolayısıyla tarım ürünleri piyasasını olumsuz etkilemeleri gibi durumlarda verilen desteklerdir.

*1960'lı yıllarda tarıma ayrılan paylar %80 iken,

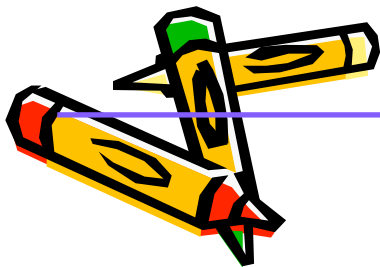
*Günümüzde %40 tır.

Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri

1959-1964	1959 Başvuru, 1963 Ankara Ant. İmzalanması, 1964 Ankara Ant. Yürürlüğe Girmesi ile Başvurumuzun Kabulü. Hazırlık, Geçiş ve Son Dönem
	Hazırlık Dönemi
1964-1973	Türkiye ekonomisinin güçlenmesi için topluluk yardımları, gümrük vergisi indirimleri.
	Geçiş Dönemi
1973-1995	1968 geçiş dönemi koşulları görüşülmeye başlanmış, 1970' de Katma Protokol imzalanmış, 1973' de yürürlüğe girmiştir. 12 yıl sonra gümrük birliği, 22 yıl sonra tam üyelik düşünülmüştür. Bu arada AET olan topluluk adı, 1992 yılında yapılan (1994' de yürürlüğe giren) Maastrich anlaşması ile "Ortak Pazar"ın , "Ekonomik ve Parasal Birliğe" dönüştürülmesiyle "Avrupa Birliği" oluştur.

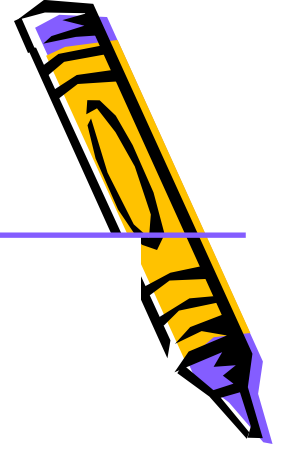

Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri

Aday Üyelik ve Gümrük Birliği Dönemi

1995-1999

Katma protokolün 22 yıllık geçiş süresi 1995 tarihinde dolmasının ardından 1999 yılında Helsinki’de Türkiye’ nin tam üyelik başvurusu kabul edilmiştir ve adaylık statüsü verilmiştir. Katma protokole göre topluluk ile Türkiye arasında “Gümrük Birliği”ne gidilmesi gerekmektedir. 1996 yılında Türkiye AB’ ye tam üye kabul edilmemesine rağmen gümrük birliğine girmekte bir sakınca görmemiş ve tam üye olmadan gümrük birliğine dahil olan ilk üye olmuştur.

Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri

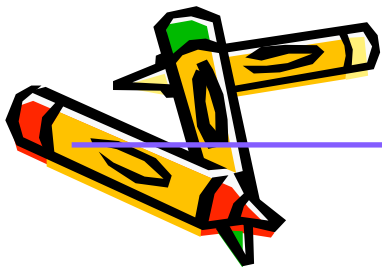

Son Dönem

1999-2005

2000 yılında Türkiye için “Katılım Ortaklığı Belgesinin” taslağı hazırlanmış ve AB’ye tam üyelik sürecinde yapması gerekenler ve izlenmesi gereken yolu içeren “Katılım Ortaklığı Belgesi” 2001 yılında AB Bakanlar Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Türkiye tarafında ise Katılım Ortaklığı belgesinin gereklerini yerine getirebilmek için “Topluluk Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programını” hazırlanılmış ve Mart 2001 tarihine TBMM’de kabul edilmiştir. Aralık 2002 de Kopenhag’da Avrupa Konseyi Zirve Toplantısında Türkiye için müzakerelere başlama tarihinin 2004 Aralık ayında verileceği kararına varılmıştır.

17 Aralık 2004 Brüksel zirvesinde 3 Ekim 2005, Türkiye ile müzakerelere başlama tarihi alınmıştır.

Müzakere Konu Başlıkları

- 1. Malların Serbest Dolaşımı
- 2. İşçilerin Serbest Dolaşımı
- 3. Yerleşme Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi
- 4. Sermayenin Serbest Dolaşımı
- 5. Kamu İhaleleri
- 6. Şirketler Hukuku
- 7. Fikri Mülkiyet Hukuku
- 8. Rekabet Politikası
- 9. Mali Hizmetler
- 10. Bilgi Toplumu ve Medya
- 11. Tarım ve Kırsal Kalkınma
- 12. Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası
- 13. Balıkçılık
- 14. Ulaştırma Politikası
- 15. Enerji
- 16. Vergilendirme
- 17. Ekonomik ve Parasal Politika
- 18. İstatistik
- 19. Sosyal Politika ve İstihdam
- 20. İşletme ve Sanayi Politikası
- 21. Trans-Avrupa Ağları
- 22. Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu
- 23. Adli Konular ve Temel Haklar
- 24. Adalet, Özgürlük ve Güvenlik
- 25. Bilim ve Araştırma
- 26. Eğitim ve Kültür
- 27. Çevre
- 28. Tüketicinin ve Sağlığının Korunması
- 29. Gümrük Birliği
- 30. Dış İlişkiler
- 31. Dışişleri, Güvenlik ve Savunma Politikası
- 32. Mali Kontrol
- 33. Mali ve Bütçesel Hükümler
- 34. Kurumlar
- 35. Diğer Konular

✦ Türk Tarımının Topluluk Tarımına Uyumu

AB'ne uyum sürecinde *AB mevzuatı ile ilgili 12 temel kanun* yürürlüğe girmiştir (GTHB 2009):

- Organik Tarım Kanunu
- Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu
- Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kanununda değişiklik
- Gıda Kanunu
- Bitki İslahçılarının Korunmasına İlişkin Kanun
- Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu
- Tarım Sigortaları Kanunu
- Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu
- Tarım Kanunu
- Tohumculuk Kanunu
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kanunu
- T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Ve Tarım Kredi Kooperatifleri Tarafından Kullandırılan Grup Kredilerinden Doęan Kefaletin Sona Erdirilmesi hakkında Kanun

✦ Bölgesel Entegrasyonlar

1. Avrupa Birliği (European Union)

-18 Nisan 1951 Paris anlaşması ile Avrupa Kömür ve Çelik Birliği kurulması ile AB'nin temelleri atılmıştır.

-25 Mart 1957 Roma'da Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Nükleer Enerji Topluluğu (EURATOM) anlaşmaları imzalanmıştır.

2. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA)

-17 Aralık 1992'de ABD, Kanada ve Meksika arasında imzalanmış ve 1.1 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

-Bazı hassas ürünler için tanınan daha uzun süreler dışında, tarife ve tarife dışı engellerin taraflar arasında kısa bir süre kaldırılmasını öngörmektedir.

-Ticarette karşılaşılan engellerin kaldırılmasını hedeflemekte, taraflar arasında adil rekabet koşullarının oluşturulmasını, fikri mülkiyet haklarının etkili biçimde korunmasını, anlaşmazlıkların çözümü için etkin bir işbirliğinin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

✦ Bölgesel Entegrasyonlar

3. Güney Amerika Ortak Pazarı (MERCOSUR)

-1990 yılında Arjantin ve Brezilya arasında gerçekleştirilmeye çalışılan entegrasyon planına Uruguay ve Paraguay dahi edilerek, 1991 yılının Mart ayında Güney Amerika Ortak Pazarı oluşturulmuştur.

-Anlaşma ile 1995 yılından başlayarak taraflar arasında mal ve hizmetlerin serbest dolaşımının gerçekleştirilmesi, tarife dışı engellerin kaldırılması, bölgedeki ülkelerin makro ekonomik politikalarının koordine edilmesi ve üçüncü ülkelere karşı ortak gümrük tarifesi oluşturulması kararlaştırılmıştır.

-Temmuz 1994'den itibaren MERCOSUR üyeleri arasındaki gümrük tarifeleri %18'den %11'e düşürülmüştür.

4. Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC)

-1989 Kasım ayında Avustralya'nın girişimi ile Canberra'da on iki ülkenin katıldığı toplantı ile faaliyete geçmiştir.

-Kurucu ülkeler ABD, Avustralya, Bruney, Singapur, Tayland ve Yeni Zelanda'dır.

-Üye ülkeler arasında ticaretin artırılması, sermayenin serbest dolaşımının sağlanması, ekonomik kalkınma süreçlerinin hızlandırılması için işbirliği yapılmıştır.

✦ Bölgesel Entegrasyonlar

5. Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN)

-Endonezya, Filipinler, Malezya ve Singapur Dışişleri Bakanlarının katılımı ile 8 Ağustos 1967 tarihinde Bangkok'ta imzalanan bir anlaşma ile kurulmuştur.

-Güneydoğu Asya'da ekonomik büyümeyi, toplumsal ve kültürel gelişmeyi hızlandırmak, barışı ve bölgesel güvenliği geliştirmeyi amaçlar.

6. Asya Serbest Ticaret Bölgesi (AFTA)

-ASEAN üyesi ülkeler, Birlik içi ticarete karşılaşılan her türlü engelin ortadan kaldırılması ve ticarete liberalleşme politikaları çerçevesinde, 28 Ocak 1992 tarihinde "*Agreement on the Common Effective Preferential Tariff Scheme-CEPT (Eş Etkili Tercihli Tarife Sistemi)*" imzalamışlardır.

-Sistem, ASEAN üyesi ülkelerin GATT'a olan yükümlülükleri yoluyla mümkün olan ölçüde serbestleştirilmesini hedeflemektedir.

7. Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ)

-Türkiye'nin girişim ve öncülüğünde yürütülen çalışmalar sonucu 25 Haziran 1992'de İstanbul'da düzenlenen toplantıda Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Rusya, Türkiye, Ukrayna ve Yunanistan'ın katılımıyla kurulmuştur.

- Türkiye'nin KEİ kapsamındaki ülkelerle ticareti her geçen gün artmaktadır. Buna rağmen Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerdeki gerek ticari işbirliği gerekse siyasi işbirliği son derece zordur.

